

7/18462
GK 115

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.12.0.SGB.0.03-610- / 1273
Konu : Soru Önergesi

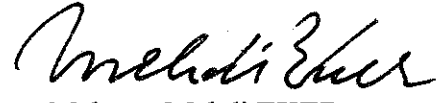
08.03.2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: a) 03.03.2011 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/18462-29452/60932 sayılı yazı,
b) 07.03.2011 tarihli ve B.02.0.KKG.0.12/106-263-5/887 sayılı yazı.

İlgi (a) kayıtlı yazı ve Başbakanlığa gönderilen İlgi (b) kayıtlı yazı ile Başbakanlıktan Bakanlığımıza gönderilen yazı ekinde yer alan Balıkesir Milletvekili Ahmet Duran BULUT'a ait 7/18462 Esas No'lu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız görüşü ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet Mehdi EKER
Bakan

EK:

1-Görüş 7/18462 (4 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

YAZILI SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi

:Ahmet Duran BULUT

Balıkesir Milletvekili

Esas No

:7/18462

Nişasta Bazlı Şeker, şekerden daha az maliyetle elde edilmektedir. Nişasta Bazlı Şeker; gazlı içeceklerden bisküviye her türlü unlu mamul sanayinde kullanılmaktadır. Mısırdan elde edilen nişasta bazlı şekerde yüksek oranda früktoz bulunmaktadır. Kanserden kalp hastalıklarına pek çok kronik hastalığa yol açtığı belirtilen Nişasta Bazlı Şeker Fransa, Hollanda ve İngiltere’de yasaklanmıştır.

ABD bilim adamları obezite ve obeziteye bağlı hastalıkların artışı, mısır ve şurubundan elde edilen nişasta bazlı şekerle bağlamakta ve bu nedenle kotayı %10’dan %2 civarına düşürmüştür.

Nişasta Bazlı Şeker, pancardan elde edilen şekerle oranla, ton başına 250-300 dolar daha ucuz olduğundan “mısır şurubu” üretmek için sadece 2010 yılında 500 bin ton mısır ithal edilmiştir.

Avrupa’da kişi başına Nişasta Bazlı Şeker üretimi 1-1,5 kilo iken ülkemizde 6 kilo civarında olması olayın önemini daha da artırmaktadır.

Ülkemizde kotayı %50’lere kadar yükseltme ve düşürme yetkisi sadece Bakanlar Kuruluna aittir. Bugüne kadar yetki yükseltmek üzerine kullanılmıştır. Ülkemizde bu kotanın sürekli artırılması sektör pancar aleyhine dengeleri bozmakta ve Pazar payını daraltmaktadır.

Bu durumda stokları artırmaktadır.

Soru 1) İnsan sağlığına olumsuz etkisi AB ülkelerinde ve ABD’de kanıtlanan Nişasta Bazlı Şekerin üretimi için gerekli olan mısır şurubunun kotası hangi nedenle düşürülmemektedir?

Cevap 1)Nişasta bazlı şeker (NBS) adı verilen şekerler; mısır, patates, pirinç, buğday gibi nişasta içeren tarımsal ürünlerden izole edilen nişastanın hammadde olarak kullanılmasıyla üretilen şekerlerdir. Ülkemizde NBS üretiminde dünyada da en yaygın olarak kullanılan nişasta kaynağı olan mısır kullanılmaktadır. NBS şuruplarının glukoz şurubu ve fruktoz şurubu olmak üzere iki temel grubu bulunmaktadır. Fruktoz şurupları AB’de izoglukoz, dünyada ise genelde yüksek fruktozlu mısır şurubu (HFCS) olarak adlandırılmaktadır. Fruktoz içeren nişasta bazlı şekerlerin HFCS-42 (%42 fruktoz, %53 glukoz) ve HFCS-55 (%55 fruktoz, %41 glukoz) olarak bilinen iki ana grubu bulunmaktadır. Bu şekerler, pancardan elde edilen sofr şekerine benzer şekilde fruktoz ve glukozdan oluşur.

Uluslararası bilimsel kaynaklarda NBS’lerin kansere veya metabolik hastalıklara neden olduğu sonucuna götürebilecek bilimsel bir veri ve fikir birliği yoktur. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi (EFSA), gıdalara ilave edilebilecek katkılara ilişkin çalışmalar yapan FAO ve WHO’nun ortaklaşa oluşturduğu Gıda Katkı Maddeleri Uzmanlar Komitesi (JECFA) gibi gıda konusunda, tüm dünya uzmanlarının katılım sağlayarak risk değerlendirmesi yaptığı yetkili kuruluşların, NBS’lerin kanserle veya metabolik hastalıklarla doğrudan ilişkilendirilebileceğine dair bir yayını ya da deklarasyonu mevcut değildir.

NBS olarak bilinen glukoz-fruktoz şuruplarının, şeker pancarı veya şeker kamışından elde edilen şekerden daha fazla obeziteye neden olduğuna veya insan sağlığına daha zararlı olduğuna dair kesinleşmiş bir bilimsel görüş bulunmamaktadır. Diğer yandan, yüksek kalorili gıdaların tüketilmesi ile ortaya çıkan şişmanlığın, diyabet hastalığının tetikleyicisi olması nedeniyle, NBS dahil olmak üzere her türlü şeker alımının azaltılması gerektiği bilimsel bir gerçektir.

Ülkemizdeki NBS kotaları; glukoz ve izoglukoz dahil tüm NBS türleri için tahsis edilmişken, AB’de NBS olarak **sadece izoglukoza kuru madde bazında** kota tahsis edilmiştir. Bir NBS türü olan ve ülkemizde kota kapsamında üretilen glukoz; AB’de **kota dışıdır** ve üretiminde ve satışında herhangi bir kısıtlama bulunmamaktadır. Bu nedenle AB’de uygulanan NBS kotası ile ülkemizde uygulanan NBS kotasının aynı bazda değildir. AB ülkelerinin mevcut üretimi dikkate alınarak kota tahsis edilmesi nedeniyle bazı AB üye ülkeleri şeker pancarı, şeker kamışı ve benzerlerinden elde edilen şeker üretimini korumak amacı ile izoglukoz kotasını kullanmamaktadır. **Bu ülkelerde izoglukoz üretiminin yapılmaması, izoglukozun kullanılmadığı ya da yasak olduğu anlamına gelmemektedir, tercih niteliğindedir.**

Bununla birlikte; Sağlık Bakanlığı, son zamanlarda bazı medya kuruluşlarında, mısır şurubundan elde edilen ve fruktoz olarak adlandırılan nişasta kaynaklı şekerin pankreas kanserine yol açtığı, insan vücudunda yağ şeklinde birikerek şişmanlamaya sebep olduğu, şeker hastalığının ortaya çıkmasında rol oynadığı yönündeki haberler ve iddialar üzerine Bilimsel Danışma Kuruluna konu hakkında inceleme yaptırarak, Bilim Kurulu Raporu’nu yayımlamıştır.

Bilimsel Danışma Kurulu Raporu ve Basın Açıklamasında özetle (04/03/2011);

- Gıda maddelerinde beraberce bulunmalarından dolayı glukoz ve fruktozdan ibaret şeker ile nişasta bazlı şeker arasında insülin salgılanması ve tokluk duygusu veren hormonlar üzerindeki etkileri yönünden bir farklılık bulunmadığı,
- Yapılmış olan çeşitli araştırmalar neticesinde, fruktozun kansere neden olduğunu kanıtlayacak ve kanserle ilişkilendirecek bir bilimsel kanıt bulunmadığı,
- Mevcut beslenme şeklimizde fruktozun, yalnız başına tüketilmesinin mümkün olmadığı, bu nedenle fruktozun insülin direnci ve şeker hastalığına yol açacağı yönündeki iddiaların da yeterli bilimsel kanıtlarla desteklenemediğinin görüldüğü,
- Gıdaların doğal yapısında bulunan şeker dışında, gıdaya üretim aşamasında eklenen şekerler ile çay şekeri olarak adlandırılan sakarozun toplam günlük alım miktarının ihtiyaç duyulan günlük enerji miktarının % 10’unu geçmemesi gerektiği, bu nedenle vatandaşlarımızın, günlük gıda ihtiyacını karşılarken sadece fruktoz içeren şekerli gıdalar değil içinde şeker içeren tüm gıdaların alımında dikkatli olmaları ve fazla tüketimden kaçınmalarının büyük önem taşıdığı,
- Bu bilgiler ışığında, kamuoyunda tereddütlere neden olan fruktoz iddialarının bugün itibarı ile yeterli bilimsel zemininin olmadığına anlaşıldığı hususlarına yer verildiği görülmüştür.

Diğer taraftan, şeker üretimine kota uygulanan ülkelerde bu uygulama; sağlık nedenleri ile getirilen bir kısıtlama değil, şeker arzının düzenlenmesine yönelik olarak ülkelerin kendi şartlarına uygun birer düzenleme niteliğindedir.

Örneğin Avrupa Birliğinde (AB) nişasta bazlı şeker olarak sadece izoglukoza kuru madde bazında kota tahsis edilmekte, yine bir nişasta bazlı şeker türü olan ve ülkemizde izoglukozla birlikte kota kapsamında olan glukozun üretim ve satışı serbestçe yapılmaktadır. AB’de ülkelerin mevcut üretimi dikkate alınarak kota tahsis edilmesi nedeniyle AB ülkelerinde izoglukoz kotası ülkelerdeki şeker ve izoglukoz üretim performansına bağlı olarak ülkeden ülkeye çok geniş bir aralıkta değişmektedir. Bir AB ülkesinde (Bulgaristan) sakaroz üretimi ve kotası, 11 AB ülkesinde (Fransa, İngiltere, vb) izoglukoz üretimi ve kotası, 7 AB ülkesinde (Malta, Slovenya, vb) ise ne sakaroz ne de izoglukoz üretimi ve kotası bulunmamaktadır. Üretimi/kota tahsisi yapılmaması bu AB ülkelerinde şekerin veya izoglukozun kullanılmadığı ya da yasak olduğu anlamına gelmemektedir. AB genelinde son üç yıla bakıldığında izoglukoz kotasında bir azalma görülmemektedir.

AB'de 2009/10 pazarlama yılında izoglukoz toplam kotası kuru madde bazında 690 bin ton, ticari bazda yaklaşık 920 bin ton, şeker toplam kotası ise 13 milyon 337 bin ton'dur. İzoglukoz kotasının izoglukoz ve şeker kotası toplamı içindeki payı ülkeler bazında % 0 ile % 100 arasında değişmek üzere AB genelinde kuru madde bazında %4,9'a, ticari bazda yaklaşık 6,5'a karşılık gelmektedir. Ayrıca AB'de 4,5 milyon ton civarında glukoz kota kapsamı dışında serbestçe üretilmektedir.

ABD ise nişasta bazlı şeker (NBŞ) üretiminde kota uygulanmamakta olup, dünyanın en büyük izoglukoz üreticisi olan ABD'de HFCS serbestçe üretilmekte ve pazarlanmaktadır.

Ülkemizdeki kota sistemi de Şeker Kanunu ile sektörel arzın düzenlenmesi görevi çerçevesinde yapılan bir düzenlemedir. Ülkemizde nişasta bazlı şeker türleri olan glukoz ve izoglukozun her ikisi de kota kapsamındadır. Şeker Kanunu'nun 3. maddesinde yer alan "Nişasta kökenli şekerler için belirlenecek toplam A kotası, ülke toplam A kotasının % 10'unu geçemez. Bakanlar Kurulu bu oranı, Kurumun görüşünü alarak % 50'sine kadar artırmaya, % 50'sine kadar eksiltmeye yetkilidir." hükmünün verdiği yetki kapsamında NBŞ kotası Bakanlar Kurulu tarafından 2002/2003-2009/2010 pazarlama yıllarında %25-%50 arasında artırılmıştır. 2010/2011 pazarlama yılına ait NBŞ kotası için henüz yayımlanmış bir Bakanlar Kurulu Kararı bulunmamaktadır.

Soru 2) Piyasada ne kadar Nişasta Bazlı Şeker bulunmaktadır?

Cevap 2) Ülkemizde NBŞ tüketimi, kota uygulamaları nedeniyle sınırlandırılmaktadır. Dolayısıyla tüketimi belirleyen unsur talepten ziyade kotalar olup, yıllar itibariyle değişmekle birlikte son 5 yılda 10-30 bin ton arasında NBŞ ithalatı yapılmaktadır. Ülkemiz son beş yıl NBŞ tüketim ortalaması ticari olarak 366 bin tondur.

Soru 3) Nişasta Bazlı Şeker üretimi yapan firmalar belirlenen kotaların üzerinde üretim yaptıkları iddia edilmektedir. Şu ana kadar belirlenen kota üzerinden üretim yapan firmalar tespit edilmiş midir? Tespit edildiyse hangi firmalar ne kadar cezai işlem uygulanmıştır?

Cevap 3) Şeker Kurumu, 4634 sayılı Şeker Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde; gerek pancar şekeri gerekse nişasta bazlı şeker fabrikalarının üretim, satış ve stok faaliyetlerini 15'er günlük dönemler halinde izlemekte ve AB uygulamalarına benzer şekilde denetim tekniği ve yöntemi uygulayarak denetim altında tutmaktadır.

Bu kapsamda, 2004 yılında bir şirketin kendisine tahsis edilen kotanın üzerinde NBŞ satışı yapması nedeniyle 1 milyon 486 bin TL, bir başka şirketin ise kota üstünde üretilen NBŞ'yi (C şekeri) yurtiçine satışı nedeniyle 11 milyon 878 bin TL ve 2005 yılında ise kota temin etmeksizin yurtiçine NBŞ arz eden bir şirkete 2 milyon 364 bin TL idari para cezası verilmiştir. Öte yandan, Dahilde İşleme Rejimi çerçevesinde yurtdışına ihraç edilmek üzere satın alınan ancak, ihraç edilmeyip yurt içinde kalan NBŞ miktarları için de şekerli mamul ihracatçısı firmalara Şeker Kurumu tarafından idari para cezaları uygulanmaktadır.

Soru 4) Ülkemizdeki pancar üreticilerini desteklemek ve insan sağlığına olumsuz etkisi belirlenen mısır şurubunun kotasının düşürülmesi konusunda ne tür çalışmalar yapacaksınız?

Cevap 4) 4634 sayılı Şeker Kanunu'nun; ülkemiz ekonomisinin tarıma dayalı olması nedeniyle şeker talebinin yerli üretim ile karşılanmasını ve sektörde rakip durumda olan ürünlerin (pancar şekeri ve nişasta bazlı şeker) dengeli ve istikrarlı olarak, birbirlerine zarar vermeksizin üretilmelerine imkan verilmesini amaçlamakta olup, Kanun'da rakip ürünler arasında kurulmak istenen dengenin en önemli aracı olarak kota sistemi yer almaktadır. Esasen Şeker Kanunu ile getirilen kota sistemi, ülkemizde NBŞ sektörünün sınırlandırılmasını sağlayarak, pancar ve pancar şekeri üretiminin sürdürülebilirliğini sağlamıştır.

Şeker Kanunu'nun 3. maddesi 1.fıkrası "*Şeker üretimi ve arzında istikrarı sağlamak amacıyla pazarlanacak şeker miktarı, sakaroz kökenli ve diğer şekerler için ayrı ayrı olmak üzere şeker türlerine göre, gerektiğinde dönemsel olarak kotalar ile belirlenir. Nişasta kökenli şekerler için belirlenecek toplam A kotası, ülke toplam A kotasının %10'unu geçemez. Bakanlar Kurulu bu oranı, Kurumun görüşünü alarak % 50'sine kadar artırmaya, % 50'sine kadar eksiltmeye yetkilidir.*" hükmünü amirdir. Bahse konu hüküm gereği, tahsis edilen kotanın artırılıp eksiltilmesine Bakanlar Kurulu yetkilidir. Diğer taraftan, dünyada şekerle kota uygulanan ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de nişasta bazlı şekerle uygulanan kotanın sağlıkla ilgisi bulunmamaktadır. Şeker üretimine kota uygulanan ülkelerde kota sistemi, şeker arzının düzenlenmesine yönelik olarak ülkelerin kendi şartlarına uygun birer düzenleme niteliğindedir.